

16 Nisan Anayasa Değişikliği Referandumu Sandık Sonrası Araştırması

19 NİSAN 2017

NOT: BU DOSYADA İLETİLEN VERİLER GÖRSELLEŞTİRİLİRKEN SLİDE'DA BELİRTİLEN LOGO, ÖRNEKLEM BİLGİSİ (N=) VE IPSOS SOSYAL ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ KAYNAK BİLGİLERİNE YER VERİLMELİDİR.

AMAÇ?

Araştırmanın Amaçları

Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nün gerçekleştirdiği 16 Nisan Anayasa Değişikliği

Referandumu Sandık Sonrası Araştırması'nda şunlar amaçlandı

- ✓ seçmenlerin **karar verme süreçlerini** anlamak,
- ✓ **oy tercihinde etkili** olan unsurları tespit etmek,
- ✓ **Liderlerin ve siyasetçilerin algılanan performanslarını** ortaya koymak,
- ✓ çeşitli başlıklarda **seçim sonrasına ilişkin değerlendirmelerini** almak ve ülkenin geleceğine yönelik **beklentilerini** anlamak.

Araştırmanın Yöntemi

KİM?

16 Nisan Anayasa Değişikliği Referandumunu 18 yaş ve üstü seçmenleriyle gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

17 Nisan 2017'de Bilgisayar Destekli Telefon Görüşmesi (CATI) veri toplama tekniği ile basit rassal seçimle yapılmaktadır.

ÖRNEKLEM

Araştırma kapsamında 81 ilde 18 yaş üzeri seçmenler ile 1501 görüşme gerçekleştirilmiştir.
Araştırmanın istatistiki hata payı, % 95 güven aralığında $\pm$ % 2.5'tir.

ANALİZ

Veriler, 2016 ADNKS bilgileri ve 16 Nisan Referandum sonuçlarına göre İBBS 1 düzeyinde ağırlıklandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

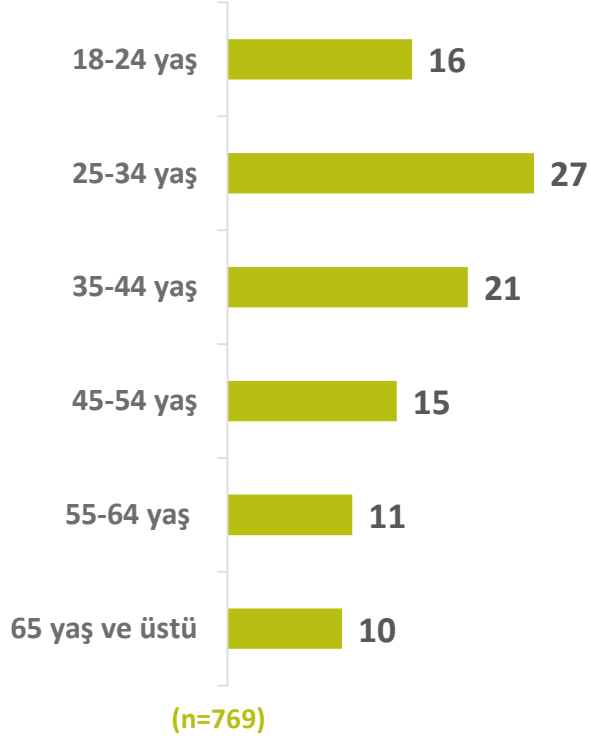
ÖRNEKLEM

İBSS	Görüşme sayısı
AKDENİZ	188
BATI ANADOLU	154
BATI KARADENİZ	90
BATI MARMARA	73
DOĞU KARADENİZ	50
DOĞU MARMARA	154
EGE	211
GÜNEYDOĞU ANADOLU	125
İSTANBUL	290
KUZEYDOĞU ANADOLU	33
ORTA ANADOLU	74
ORTADOĞU ANADOLU	59
TOPLAM	1501

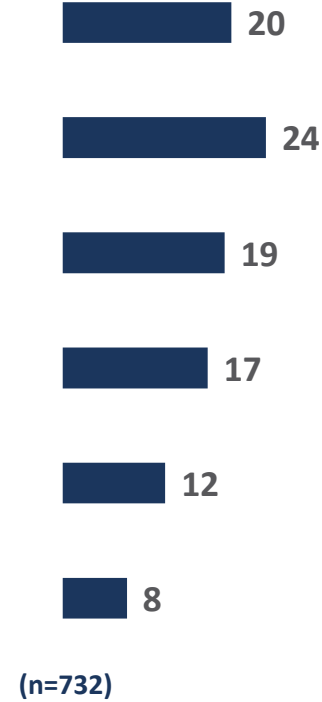
OY KULLANAN SEÇMEN PROFİLİ

YAŞ

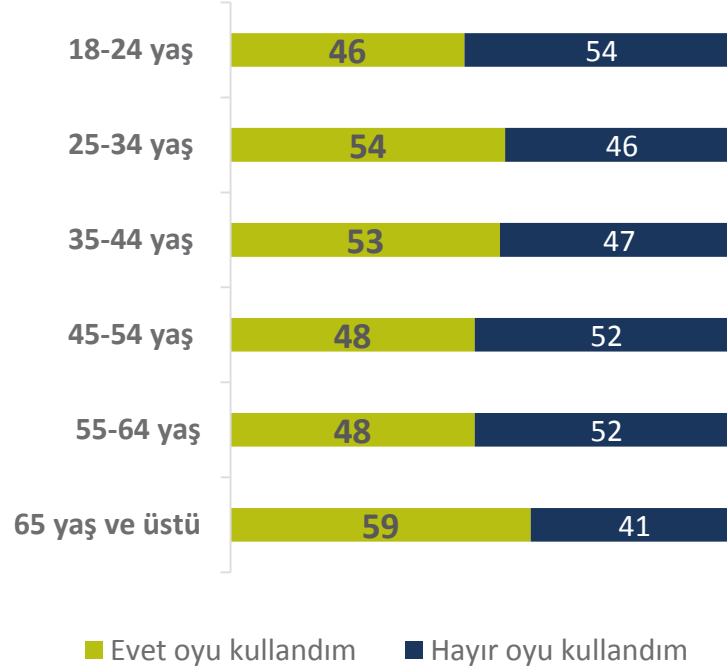
EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN YAŞ DAĞILIMI (%)

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN YAŞ DAĞILIMI (%)

SEÇMENLERİN YAŞ GRUBUNA GÖRE OY TERCİHİ (%)

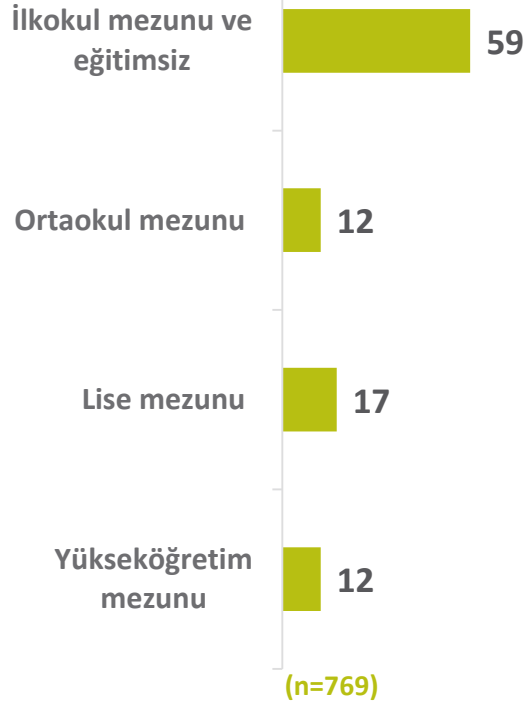

(n=1501)

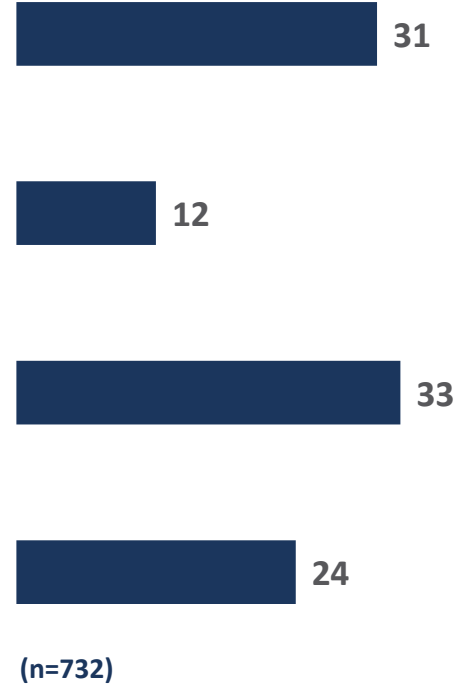

EĞİTİM SEVİYESİ

EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN EĞİTİM SEVİYESİ (%)

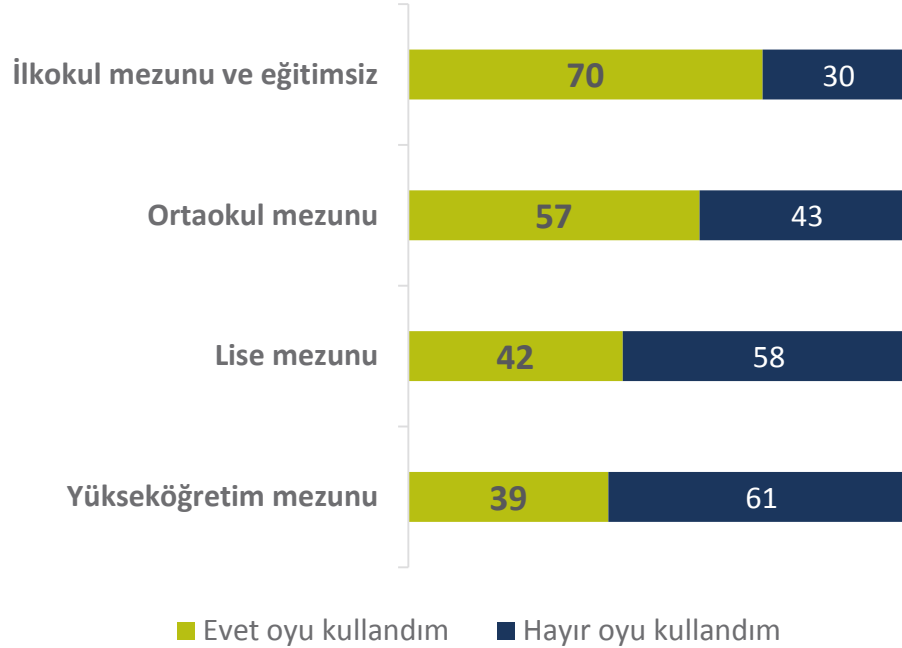
HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN EĞİTİM SEVİYESİ (%)

*Bu tablo yazım hatası nedeniyle revize edilmiştir

EĞİTİM SEVİYESİ

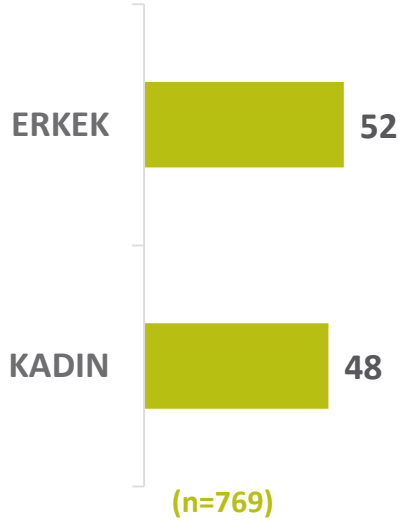
SEÇMENLERİN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE OY TERCİHİ (%)

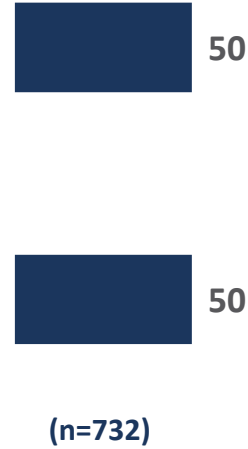
(n=1501)

CİNSİYET

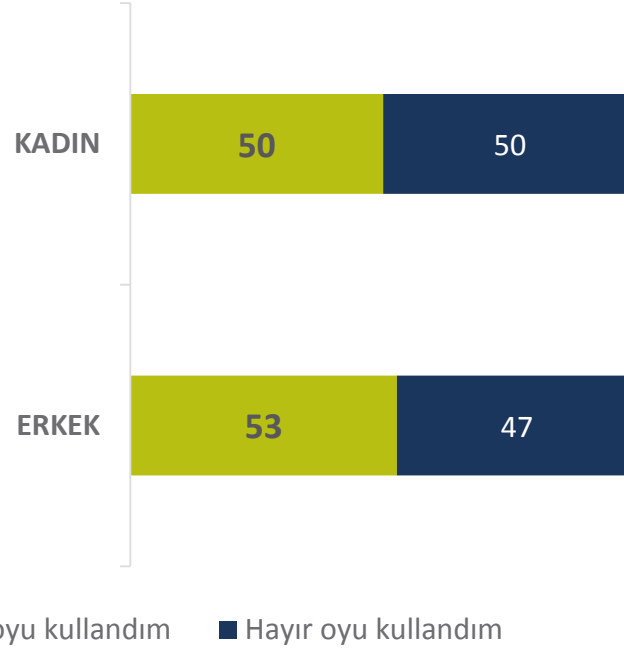
EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN CİNSİYETİ (%)

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN CİNSİYETİ (%)

SEÇMENLERİN CİNSİYETİNE GÖRE OY TERCİHİ (%)

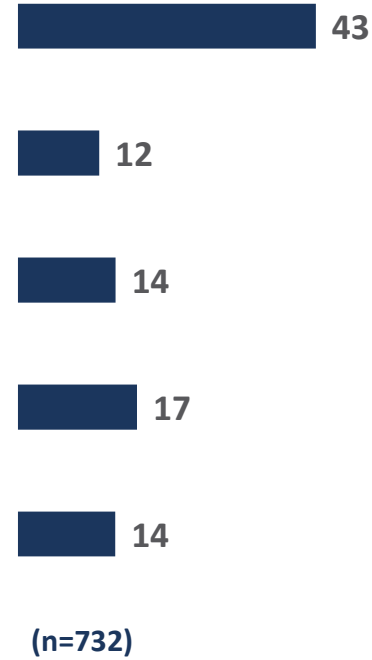
(n=1501)

ÇALIŞMA DURUMU

EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN ÇALIŞMA DURUMU (%)

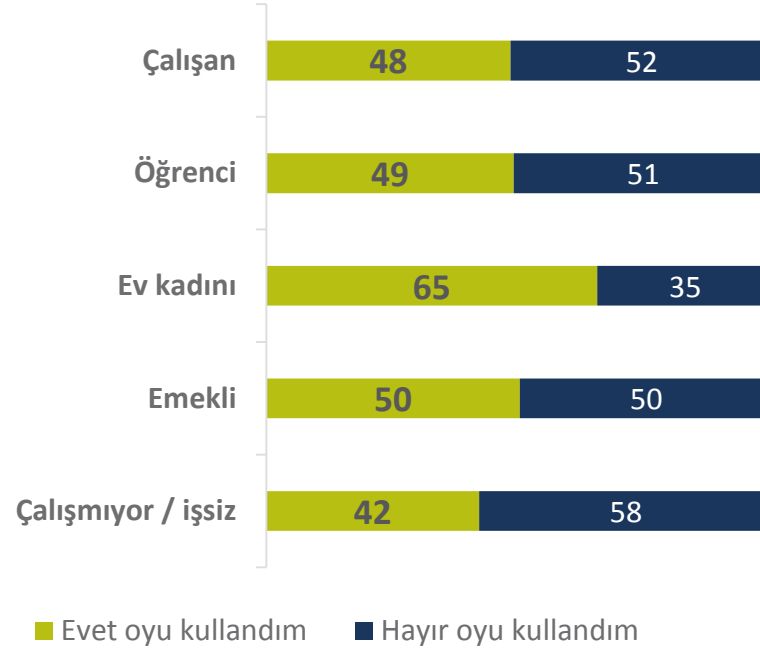

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN ÇALIŞMA DURUMU (%)

ÇALIŞMA DURUMU

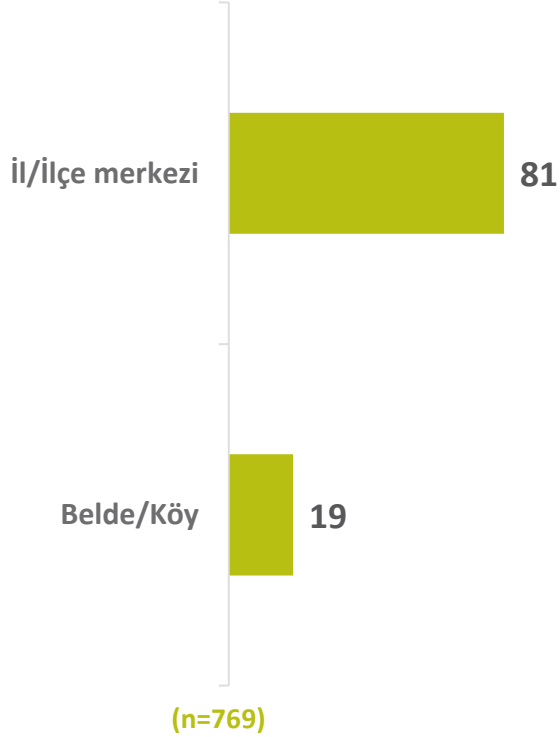
SEÇMENLERİN ÇALIŞMA DURUMUNA GÖRE OY TERCİHİ (%)

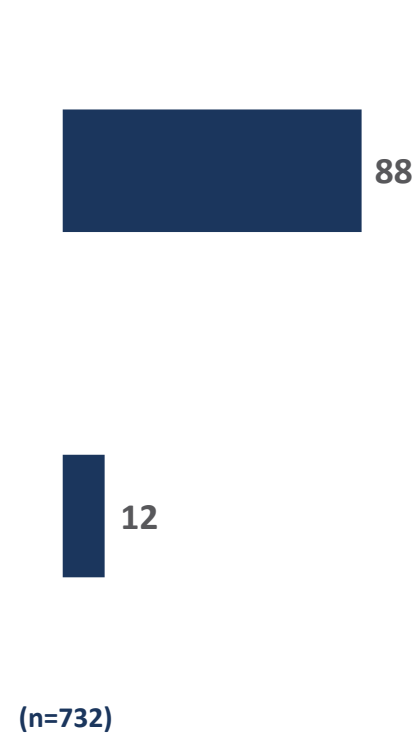
(n=1501)

YERLEŐİM BİRİMİ

EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN YERLEŐİM BİRİMİ DAĞILIMI (%)

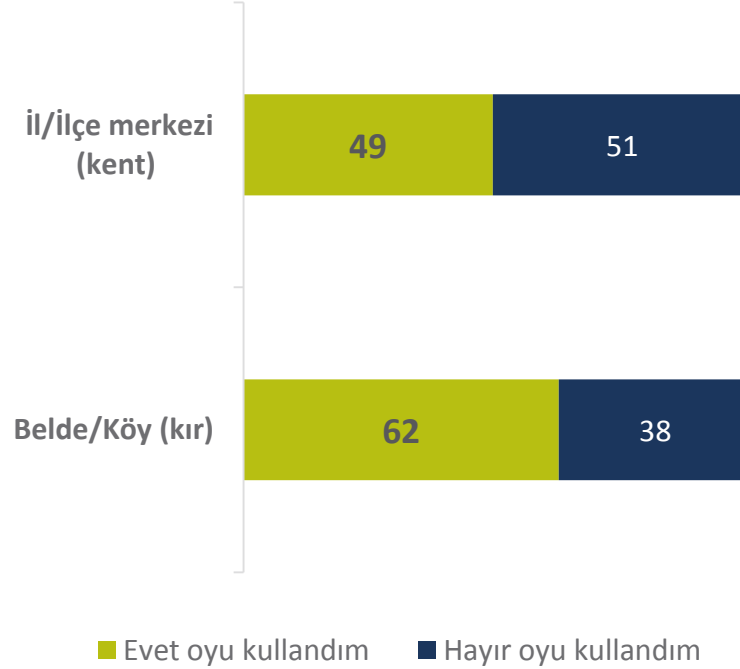
HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN YERLEŐİM BİRİMİ DAĞILIMI (%)

*beyana dayalıdır

YERLEŐİM BİRİMİ

SEÇMENLERİN YERLEŐİM BİRİMİNE GÖRE OY TERCİHİ (%)

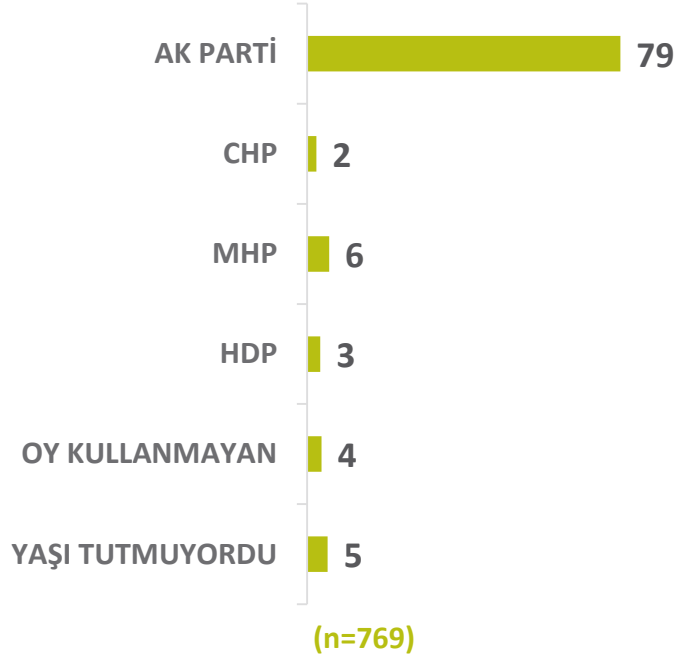

(n=1501)

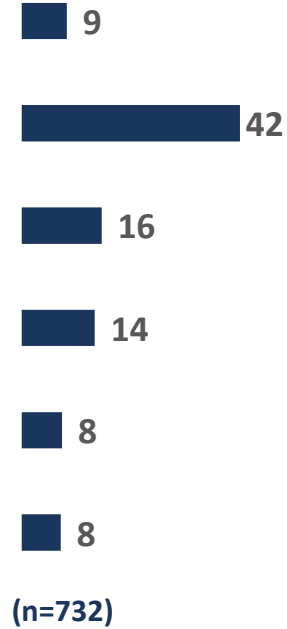

1 KASIM 2015'TEKİ PARTİ TERCİHLERİ

EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN 1 KASIM 2015 GENEL SEÇİM PARTİ TERCİHİ (%)

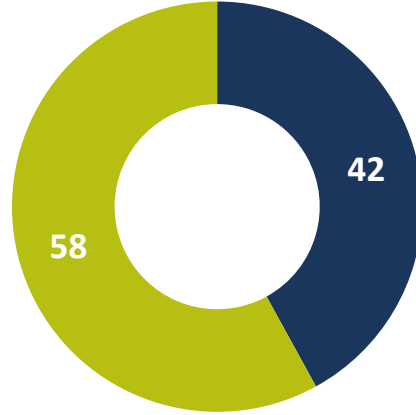
HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN 1 KASIM 2015 GENEL SEÇİM PARTİ TERCİHİ (%)

Tabloda cevap yok cevabı verenler gösterilmemiştir.

«Dün Referandum da oy kullandığınızı söylediniz. Evet mi yoksa hayır oyu mu kullandınız?»

İLK DEFA REFERANDUMDA OY KULLANAN SEÇMENLERİN
OY TERCİHİ (%)

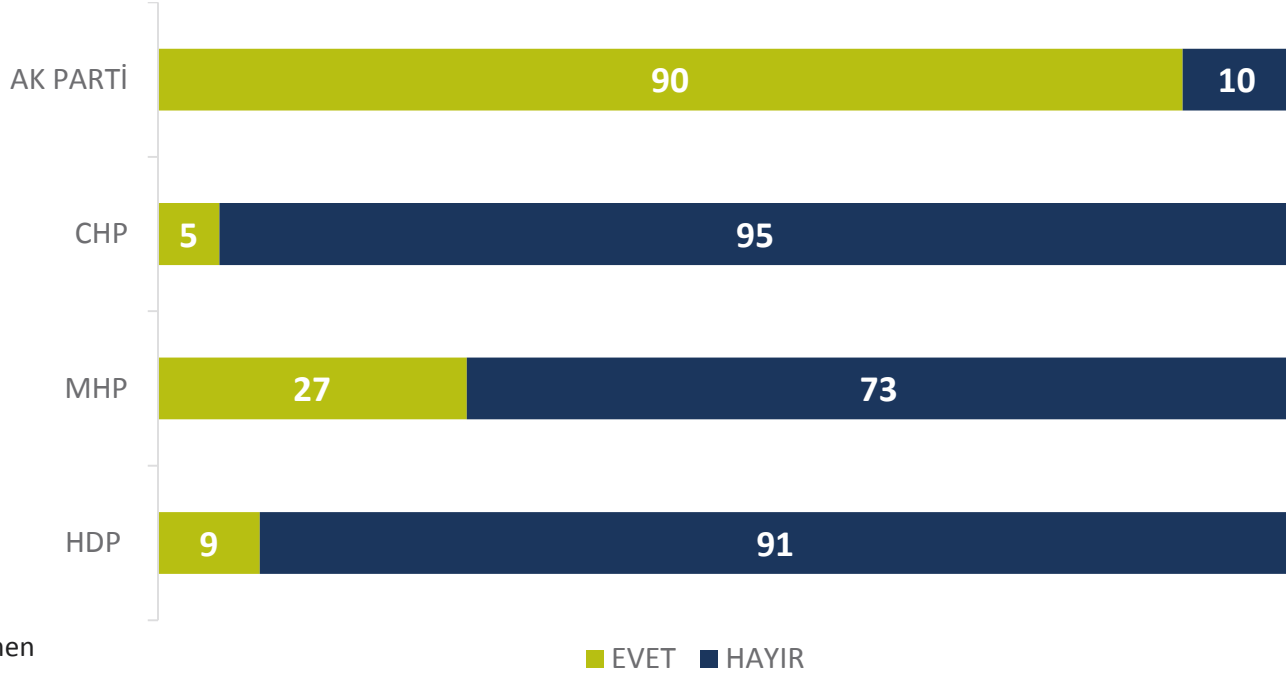

■ Evet oyu verdim ■ Hayır oyu verdim

(n=95)

«Dün Referandum da oy kullandığınızı söylediniz. Evet mi yoksa hayır oyu mu kullandınız?»

1 KASIM 2015 GENEL SEÇİMİ PARTİ TERCİHİNE GÖRE REFERANDUMDA OY TERCİHİ (%)

Toplam oy kullanan seçmen
n=1501

■ EVET ■ HAYIR

«Dün Referandum da oy kullandığınızı söylediniz. Evet mi yoksa hayır oyu mu kullandınız?»

5 BÜYÜK İLDE
1 KASIM 2015 GENEL SEÇİMİ PARTİ TERCİHİNE
GÖRE REFERANDUMDA OY TERCİHİ (%)

	AK Parti Seçmeni	CHP Seçmeni	MHP Seçmeni	HDP Seçmeni
Evet	87	1	20	3
Hayır	13	99	80	97
Toplam	100	100	100	100

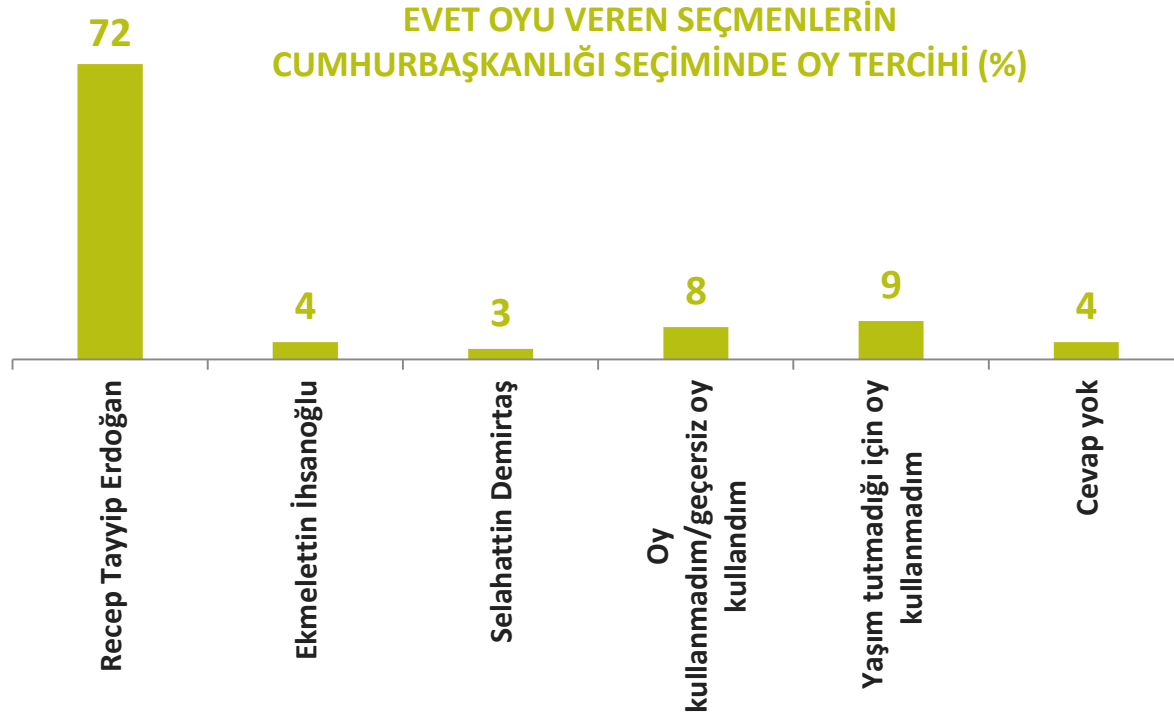
«Dün Referandum da oy kullandığınızı söylediniz. Evet mi yoksa hayır oyu mu kullandınız?»

İSTANBUL İLİNDE
1 KASIM 2015 GENEL SEÇİMİ PARTİ TERCİHİNE
GÖRE REFERANDUMDA OY TERCİHİ (%)

	AK Parti Seçmeni	CHP Seçmeni	MHP Seçmeni	HDP Seçmeni
Evet	89	0	22	1
Hayır	11	100	78	99
Toplam	100	100	100	100

«2014 yılında Cumhurbaşkanlığı seçiminde hangi adaya oy verdiğinizi söyler misiniz?»

n=769

Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü

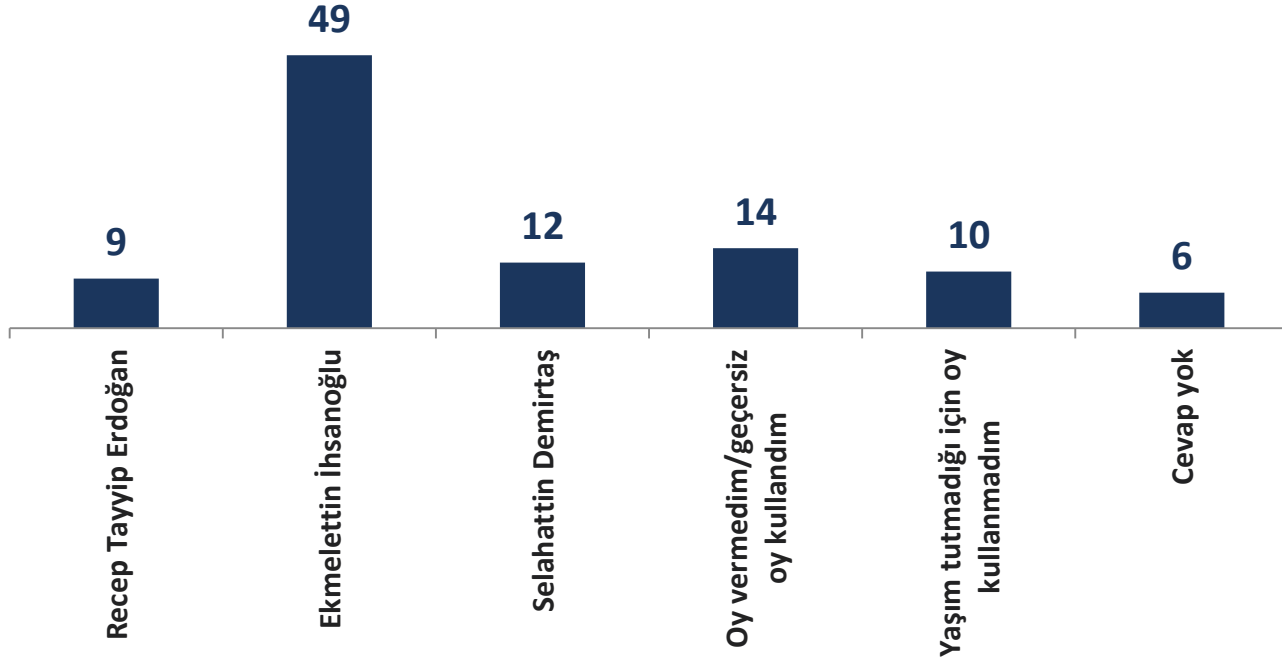
GAME CHANGERS

Ipsos

«Son olarak 2014 yılında Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılmıştı, siz bu seçimde hangi adaya oy verdiğinizi söyley misiniz?»

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİNDE OY TERCİHİ (%)

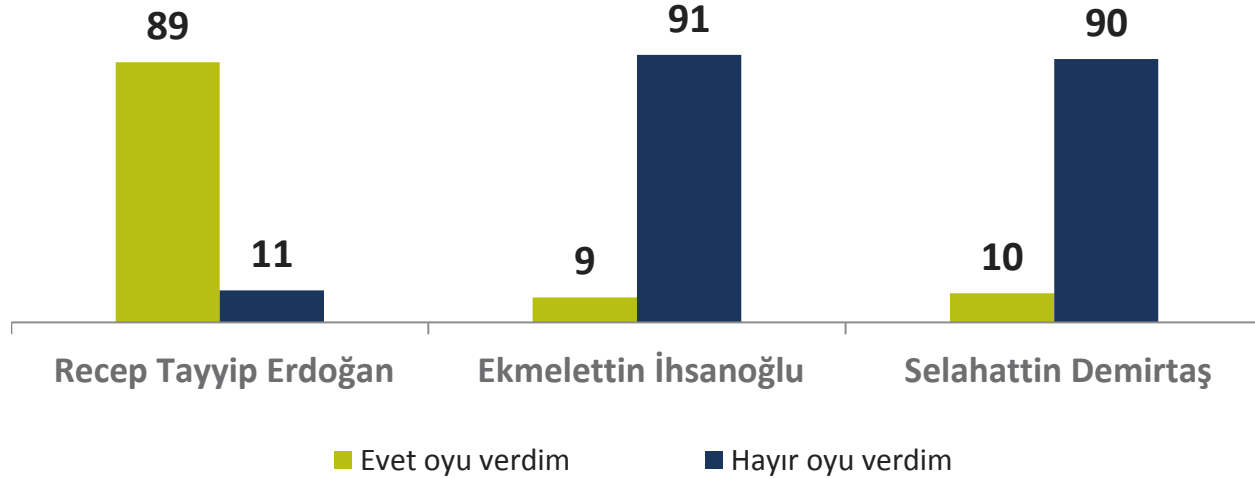

n=732

«Son olarak 2014 yılında Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılmıştı, siz bu seçimde hangi adaya oy verdiğinizi söyley misiniz?»

«Dün Referandum da oy kullandığınızı söylediniz. Evet mi yoksa hayır oyu mu kullandınız?»

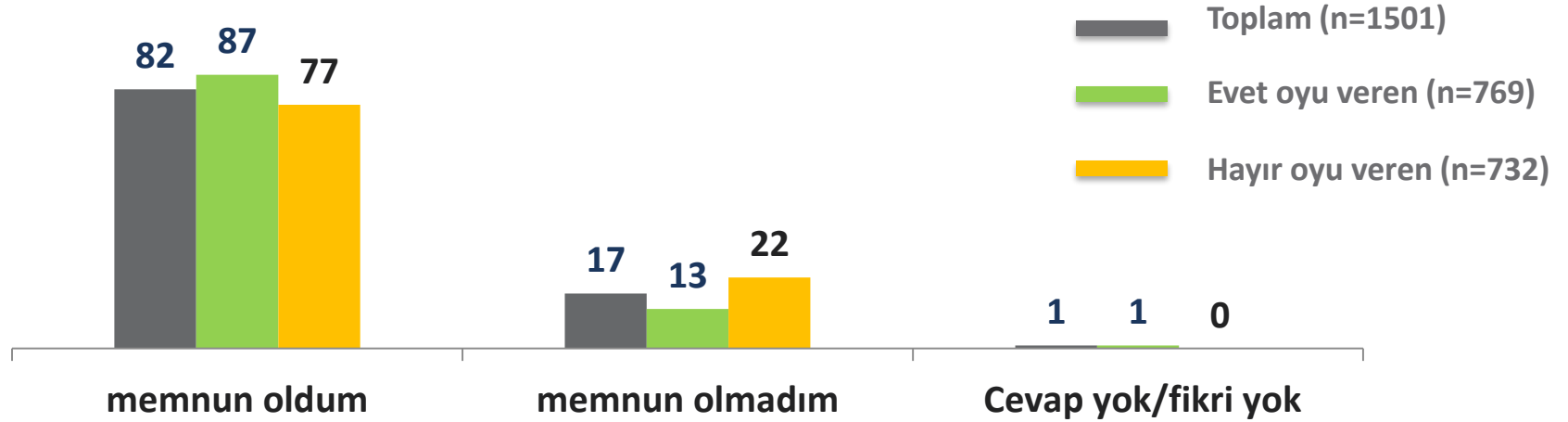
CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİNDEKİ OY TERCİHİNE GÖRE REFERANDUMDAKİ OY TERCİHİ %

n=617

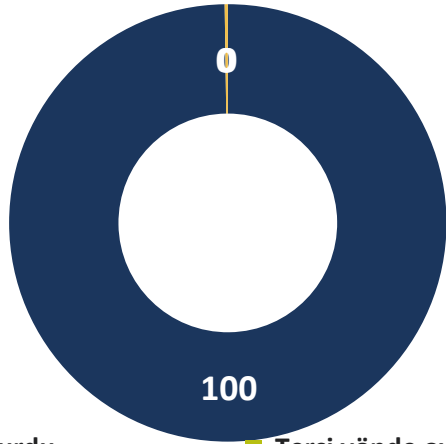

Referandum / halk oylaması sonuçlarını görünce oy tercihinizden memnun olduğunuz mu olmadığınız mı?

«Bu sonucu Referandumdan önce bilseydiniz oy tercihiniz aynı mı olurdu yoksa tersi yönde mi olurdu?»

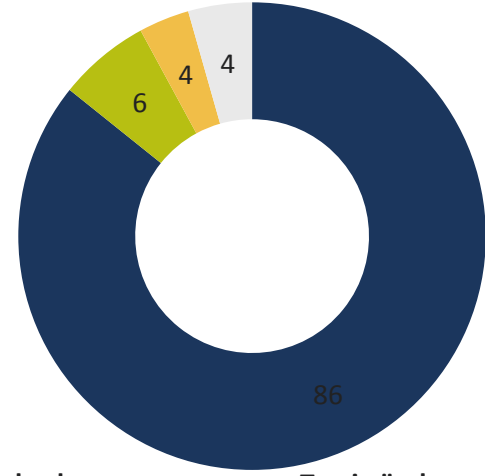
EVET OYU VEREN SEÇMENLERDE
DEĞİŞİM (%)

- Aynı olurdu
- Tersi yönde oy kullanırdım
- Cevap Yok
- Oy kullanmazdım

(n=769)

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERDE DEĞİŞİM

- Aynı olurdu
- Tersi yönde oy kullanırdım
- Cevap Yok
- Oy kullanmazdım

(n=732)

«Bu sonucu Referandumdan önce bilseydiniz oy tercihiniz aynı mı olurdu yoksa tersi yönde mi olurdu?»

1 KASIM GENEL SEÇİMDE OY TERCİHİNE GÖRE REFERANDUM
SONRASI OY TERCİHİNDE DEĞİŞİM (%)

	AK Parti Seçmeni	CHP seçmeni	MHP seçmeni	HDP seçmeni
Aynı olurdu	98	90	95	90
Ters Yönde olurdu	2	4	3	1
Oy kullanmazdım	0	5	1	6
Cevap Yok	0	1	1	3

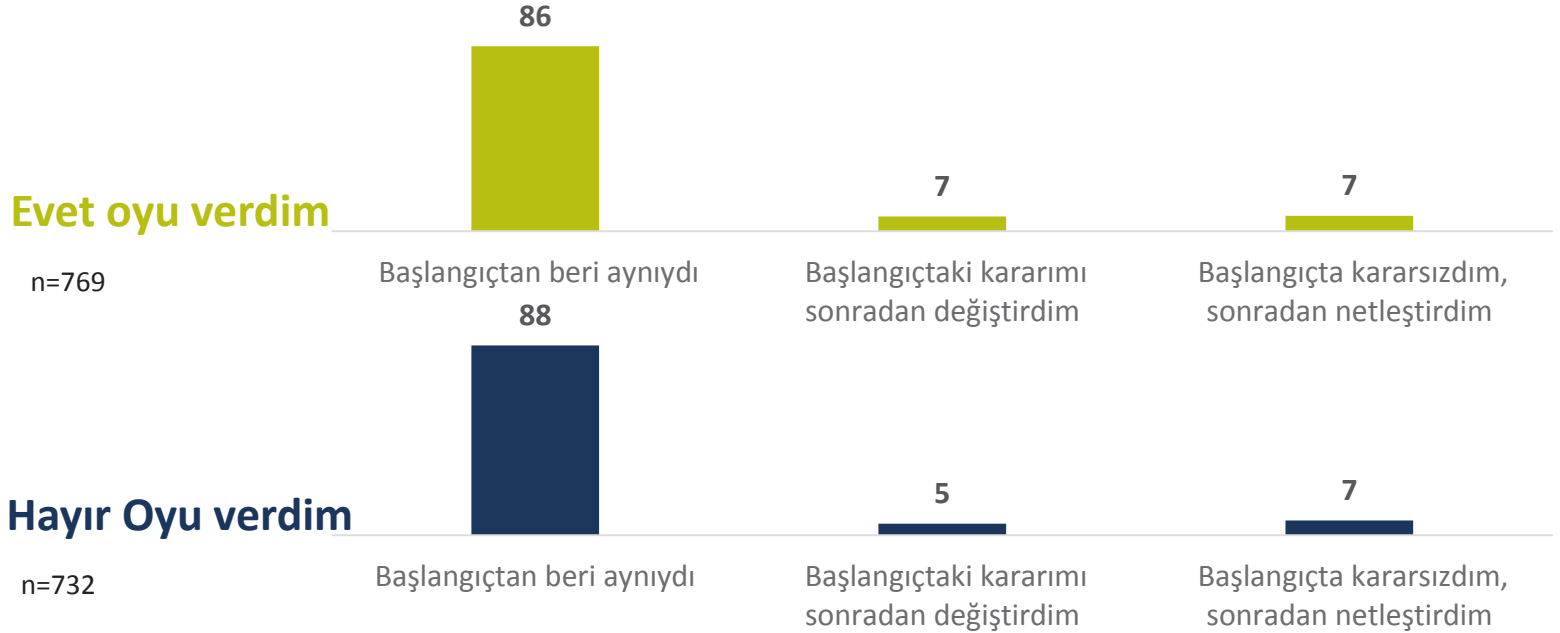
SEÇMENLERİN OY TERCİHİNE KARAR VERME SÜREÇLERİ

GAME CHANGERS

«Kararınız en başından beri aynı mıydı?»

OY VEREN SEÇMENLERİN KARAR SÜRECİ (%)

« Referandumda verdiđiniz oy tercihine ne zaman karar verdiniz? »

« Dün Referandum da oy kullandığınızı söylediniz. Evet mi yoksa hayır oyu mu kullandınız? »

**OY TERCİHİNE SON 1 HAFTA İÇİNDE VEYA SANDIK BAŞINDA
KARAR VEREN SEÇMENLERİN OY TERCİHİ (%)**

Evet Oyu verenler	%54
Hayır oyu verenler	%46

Oy tercihine son 1 hafta veya sandık başında karar veren seçmen
n=127

« Referandumda EVET oyu verdiğinizi söylediniz. EVET oyu vermenizdeki en önemli gerekçesi nedir?»

EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN GEREKÇELERİ (%)

Ülkenin geleceđi için	%25
Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan için	%21
Yönetimde istikrar için	%8
Huzurun sağlanması/Terörün sona ermesi için	%7
Başkanlık sistemini / tek başkan olmasını destekliyorum	%6
Ak Parti desteklediđi için	%6

Evet oyu veren seçmen
n=769

Tabloda en çok bahsedilen 6 gerekçe sıralanmıştır.

«Referandumda HAYIR oyu verdiğinizi söylediniz. HAYIR oyu vermenizdeki en önemli gerekçesi nedir?»

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN GEREKÇELERİ (%)

Başkanlık sistemini / Tek kişi yönetimini desteklemiyorum	%53
Ülkenin geleceği / barış için	%10
Cumhuriyet / Atatürk değerlerini korumak için	%10
Anayasa paketi değişikliğini onaylamadığım için	%8
Demokrasi ve insan haklarının yok olmaması	%4
AK Parti / Cumhurbaşkanı anayasa değişikliğini desteklediği için	%3

Hayır oyu veren seçmen
n=732

Tabloda en çok bahsedilen 6 gerekçe sıralanmıştır.

«Referandum sürecinde yapılan kampanyaların faaliyetlerin genel olarak oy tercihinizi yapmanızda etkisi olup olmadığını öğrenmek istiyorum»

REFERANDUM DÖNEMİNDE YAPILAN HER BİR FAALİYETİN OY TERCİHİNE ETKİSİ-
«ETKİLİ OLDU» (%)

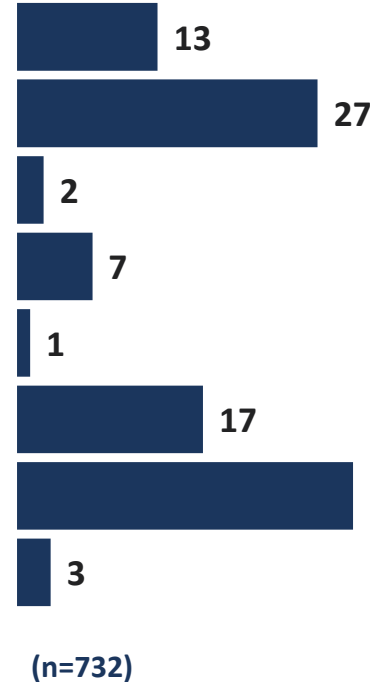
	Oy kullanan toplam seçmen (n=1501) %	Evet Oyu Veren Seçmen (n=769) %	Hayır Oyu Veren Seçmen (n=732) %
Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmaları	53	80	24
Parti liderlerinin televizyon konuşmaları	44	58	30
Partiler ve liderler hakkında medyadaki haberler	40	46	32
Mitingler	24	35	13
Sosyal Medya	24	24	24
Kamuoyu Araştırmaları	20	27	12
Televizyon reklamları	17	25	9
Broşürleri, flamaları, afişleri	11	16	6

«Bu referandum süresinde oy tercihinizden bağımsız olarak, en başarılı bulduğunuz lider / siyasetçi kimdi?»

EVET OYU VEREN SEÇMENLERİN EN BAŞARILI BULDUĞU LİDER/POLİTİKACI (%)

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN EN BAŞARILI BULDUĞU LİDER/POLİTİKACI (%)

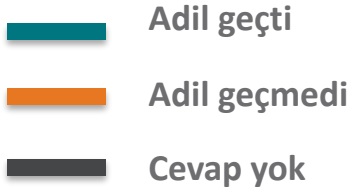
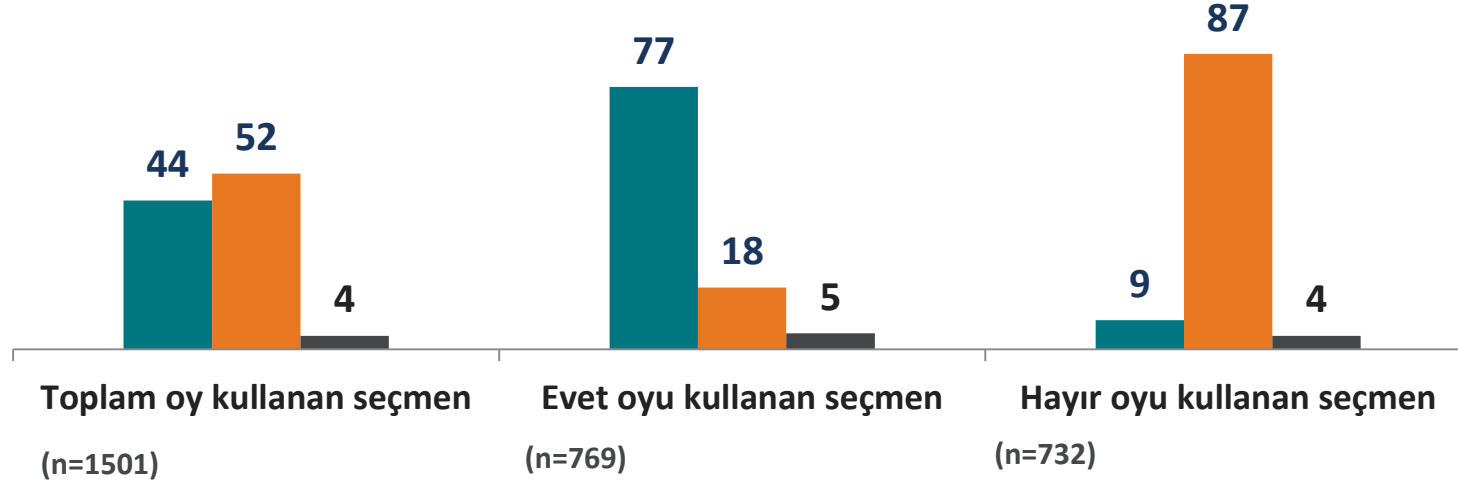
HAYIR OYU VEREN SEÇMENLER
ARASINDA HİÇBİR SİYASETÇİYİ
BAŞARILI BULMADIM
DİYENLERİN 1 KASIM 2015
GENEL SEÇİMDE PARTİ TERCİHİ
(%)
(n=230)

AK PARTİ	11
CHP	41
MHP	14
HDP	6
Oy kullanmayan	24

SEÇMENLERİN REFERANDUMA DAİR DEĞERLENDİRMELERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ

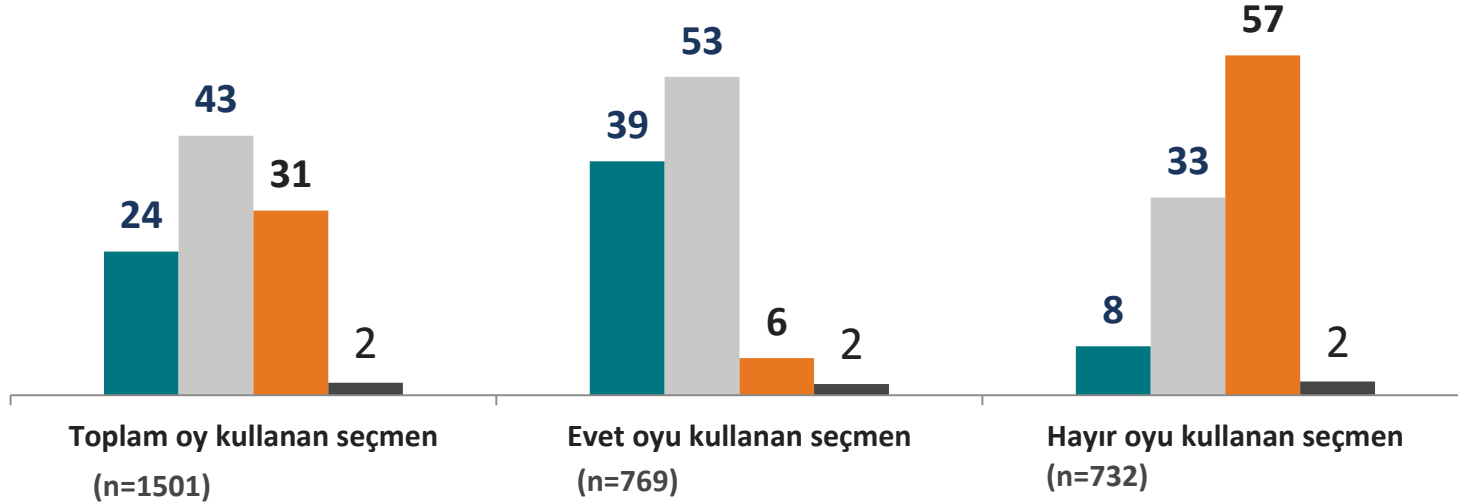
«Referandum için yürütülen kampanya döneminin adil bir şekilde geçip geçmediği konusunda görüşünüz nedir?»

OY KULLANAN SEÇMENLERE GÖRE
KAMPANYA DÖNEMİNİN ADİL GEÇİP GEÇMEMESİ (%)

«Sizce referandum / halk oylaması esnasında OHAL'in devam ediyor olmasına ilişkin görüşünüzü OKUYACAKLARIMDAN hangisi en iyi açıklar?»

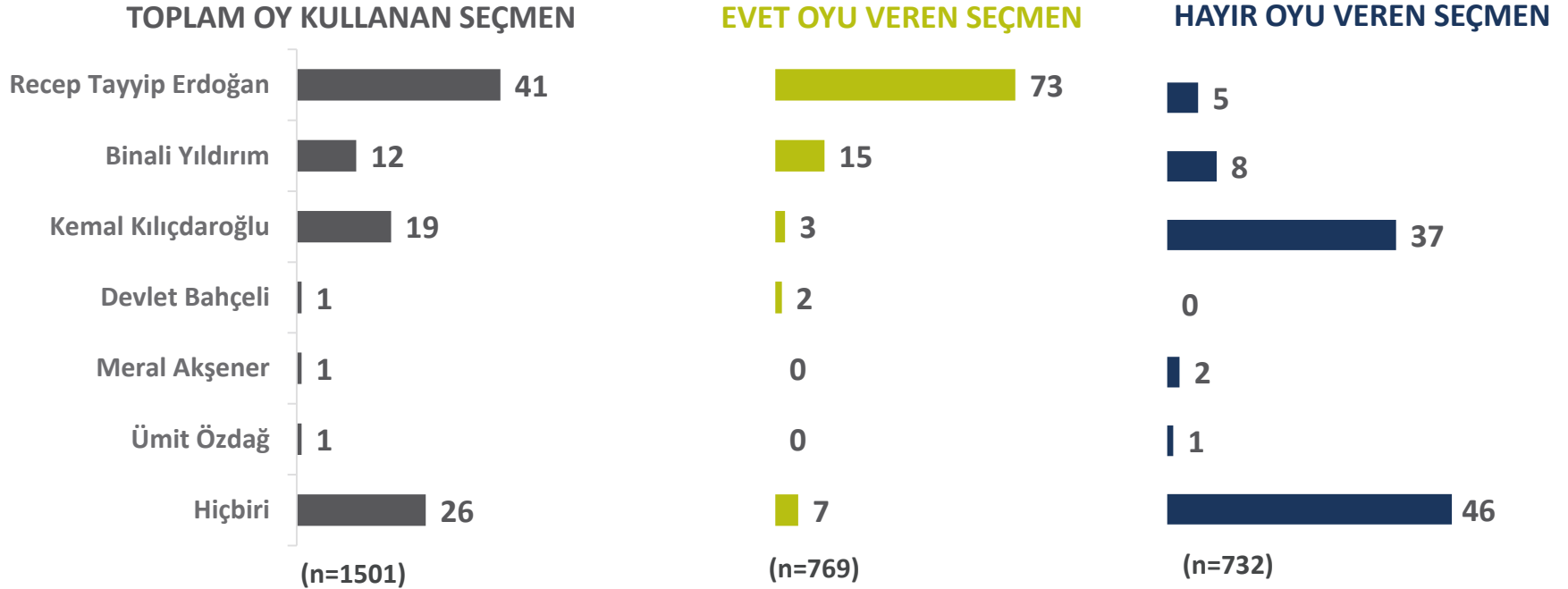
OY KULLANAN SEÇMENLERE GÖRE
OHAL'İN REFERANDUMA ETKİSİ (%)

- Ohal sayesinde referandumun daha adil ve güvenli geçtiğini düşünüyorum
- Ohal'in bir etkisi olduğunu düşünmüyorum
- Ohal yüzünden referandumun adil ve güvenli GEÇMEDİĞİNİ düşünüyorum
- Cevap Yok / Fikrim yok

«Dünkü referandum sonrasında gece liderlerin / siyasetçilerin açıklamalarından en çok hangisini beğendiniz?»

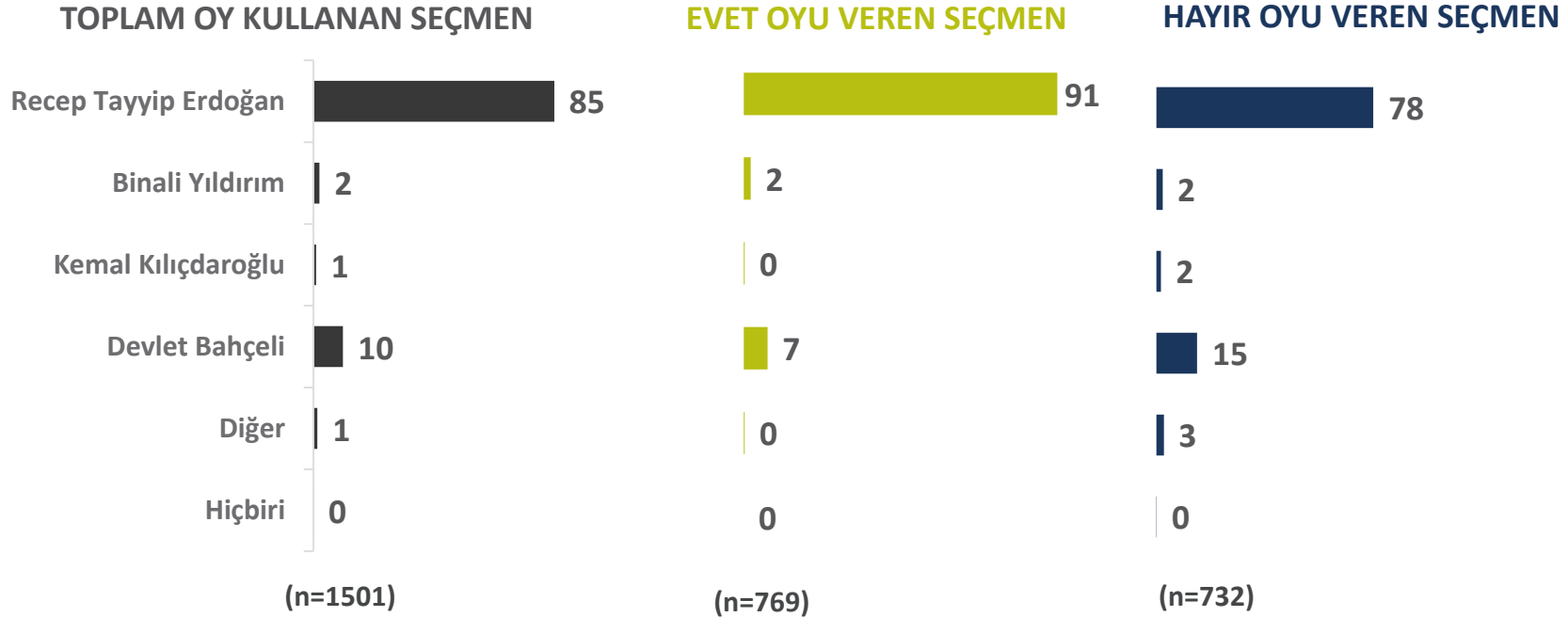
OY KULLANAN SEÇMENLERİN REFERANDUM GECESİ
AÇIKLAMASINI EN ÇOK BEĞENDİKLERİ LİDER / SİYASETÇİ (%)

Tabloda cevap yok cevabı verenler gösterilmemiştir.

«Sizce referandum sonucunda EVET oyu çıkmasında en büyük katkı sahibi olan lider / siyasetçi kimdir?»

OY KULLANAN SEÇMENLERE GÖRE REFERANDUMDA EVET OYU
ÇIKMASINDA EN BÜYÜK KATKI SAHİBİ LİDER (%)

Tabloda cevap yok cevabı verenler gösterilmemiştir.

«Sizce okuyacağım siyasi partilerin Genel Başkanı değışmeli midir? Aynı mı kalmalı mıdır?»

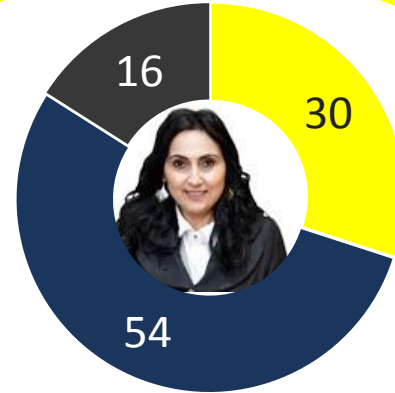
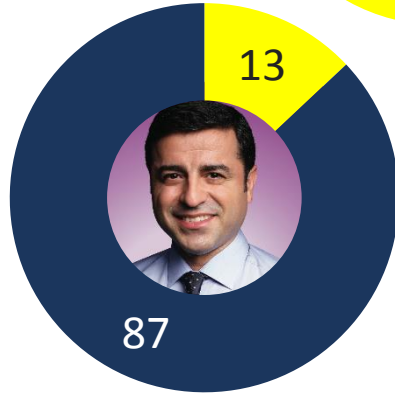
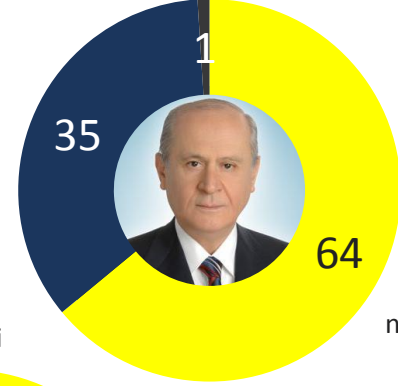
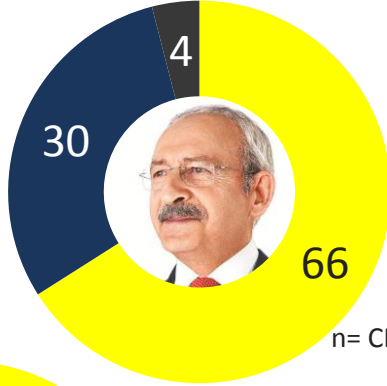
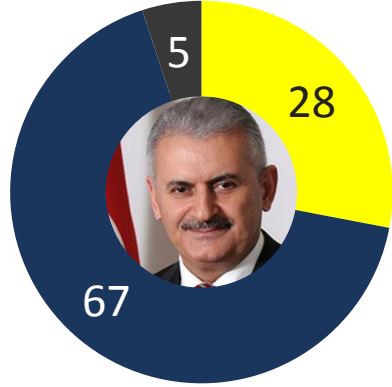
OY VEREN SEÇMENLERİN GENEL BAŞKAN DEĞİŞİMİNE YAKLAŞIM (%)
«DEĞİŞMELİ»

	Toplam Oy Kullanan Seçmen	Evet Oyu Veren Seçmen	Hayır Oyu Veren Seçmen
Binali Yıldırım	43	28	58
Kemal Kılıçdaroğlu	73	78	67
Devlet Bahçeli	62	39	85
Selahattin Demirtaş	50	59	41
Figen Yüksekdağ	55	63	47
	(n=1501)	(n=769)	(n=732)

«Sizce okuyacağım siyasi partilerin Genel Başkanı değişmeli midir? Aynı mı kalmalı mıdır?»

1 KASIM 2015 GENEL SEÇİM PARTİ TERCİHİNE GÖRE GENEL BAŞKAN DEĞİŞİMİNE YAKLAŞIM (%)

Değişmeli
Aynı kalmalı
Fikrim yok / Cevap yok

«Referandum / halk oylaması sonuçlarına baktığınızda Türkiye'nin genel durumunun önümüzdeki dönemde nasıl olacağını düşünüyorsunuz?»

OY KULLANAN SEÇMENLERİN TÜRKİYE'NİN YAKIN
GELECEĞİNE DAİR BEKLENTİLERİ (%)

	Toplam Oy Kullanan Seçmen	Evet Oyu Veren Seçmen	Hayır Oyu Veren Seçmen
Daha iyi	52	88	14
Aynı kalacak	10	5	15
Daha kötü	30	3	59
	(n=1501)	(n=769)	(n=732)

Tabloda «daha iyi» ve «çok daha iyi» cevapları, «daha kötü» ve «çok daha kötü» cevapları toplanarak verilmiştir.
Fikrim yok diyenler tabloda gösterilmemiştir.

«Referandum / halk oylaması sonuçlarına baktığınızda Türkiye'nin genel durumunun önümüzdeki dönemde nasıl olacağını düşünüyorsunuz?»

OY KULLANAN SEÇMENLERİN TÜRKİYE'NİN YAKIN
GELECEĞİNE DAİR BEKLENTİLERİ (%)

	Toplam	AK Parti Seçmeni	CHP seçmeni	MHP seçmeni	HDP seçmeni
Daha iyi	52	86	12	24	30
Aynı kalacak	10	5	14	12	13
Daha kötü	30	4	63	58	47

Tabloda «daha iyi» ve «çok daha iyi» cevapları, «daha kötü» ve «çok daha kötü» cevapları toplanarak verilmiştir.
Fikrim yok diyenler tabloda gösterilmemiştir.

«Önümüzdeki günlerde okuyacağım konuların Türkiye’de iyiye mi kötüye mi gideceğini düşünüyorsunuz?»

OY VEREN SEÇMENLERİN ÇEŞİTLİ KONULARDA
TÜRKİYE’NİN YAKIN GELECEĞİNE DAİR BEKLENTİLERİ (%)

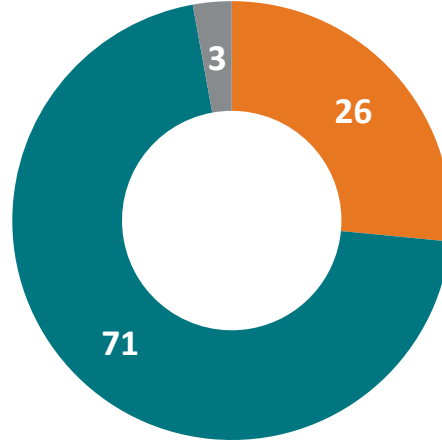
	Evet Oyu Veren Seçmen	Hayır Oyu Veren Seçmen
	İyiye gider	Kötüye gider
Ekonomi	85	64
Terörle mücadele	87	52
Barış süreci	69	56
Demokrasi ve insan hakları	84	68
Düşünce özgürlüğü	79	76
Basın özgürlüğü	69	74
Yolsuzlukla mücadele	79	63
Eğitim	83	64

(n=769) (n=732)

Tabloda evet oyu kullanan seçmenlerde «kötüye gider veya «aynı kalır» diyenlerin oranı ile hayır oyu kullanan seçmenlerde ise «iyiye gider» veya «aynı kalır» diyenlerin oranı yer almamaktadır.

«Bu referandum sonucu sonrasında başka bir ülkeye taşınmayı düşünüyor musunuz?»

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERDE
REFERANDUM SONRASI BAŞKA ÜLKEYE GİTME İSTEĞİ (%)

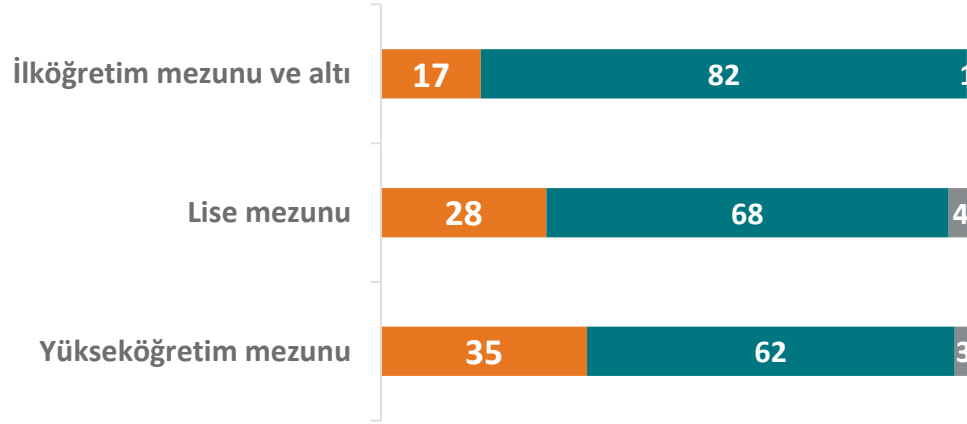

■ Evet düşünüyorum ■ Hayır düşünmüyorum ■ Kararsızım

(n=732)

«Bu referandum sonucu sonrasında başka bir ülkeye taşınmayı düşünüyor musunuz?»

HAYIR OYU VEREN SEÇMENLERİN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE
REFERANDUM SONRASI BAŞKA ÜLKEYE GİTME İSTEĞİ (%)

■ Evet, gitmeyi düşünüyorum ■ Hayır, gitmeyi düşünmüyorum ■ Kararsızım